

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
3 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVII.****Blaj, 21 Septemvrie 1907.****Numărul 37.****Invitare de abonament.**

P. T. Domni cetitori și abonenți sunt rugați, să binevoiască a-și renoi abonamentul.

De asemenea rugăm și pe abonenții, ce sunt în restanță cu prețul foaiei atât de pe anul acesta, cât și de pe ani trecuți, să binevoiască a ni-l trimite, căci foaia suferă lipse mari, neputându-și acoperi trebuințele sale și datoriile față de tipografie.

ADMINISTRAȚIUNEA.**ASOCIAȚIUNEA.**

Când scriem șirele acestea, lumea românească curge din toate părțile spre Bistrița.

Este un prilej de înaltă recreare sufletească participarea la adunările „Asociațiunii.” Importanța lor a crescut an de an și, în anii din urmă, adunările acestea au caracter de adevărate sărbători naționale.

Ne bucurăm, când în anul acesta suntem în plăcuta situație de a spune lucruri mai înveselitoare, din acest prilej. Ni s'a imputat adese, că „Unirea” e cea mai severă în apărarea activității „Asociațiunii” și că nu-și poate suprima severitatea aceasta nici chiar în momentele solemne ale adunărilor generale.

În realitate severitatea aceasta nu era decât cea mai elementară datorință gazetărească.

Nu puteam aduce elogiul singurei instituții noastre culturale de interes obștesc, când vedeam, că e departe de a-și implini măcar în parte înalta ei misiune. Și cu atât mai puțin o puteam face aceasta cu prilejul adunărilor generale, când ele, ori cât de strălucite ar fi fost,

nu erau decât o nouă dovadă, că „Asociațiunea” acopere sub strălucire o totală lipsă de activitate.

S'a muncit fără îndoială și mai înainte și s'a muncit destul de mult; dar nu s'a muncit pentru popor și prin urmare „Asociațiunea” nu-și pricepea chemarea.

În anii din urmă s'au remarcat câțiva pași hotărâți înspre bipe.

S'a pornit o foaie pentru popor, care se vinde cu un preț bagatel, ori se trimite cu totul gratuit; s'a continuat seria brosurilor din biblioteca populară, distribuindu-se cu miile, în mod gratuit, poporului, și s'au ținut în 14 despărțăminte prelegeri pentru popor, după-cum aflăm din raportul cam întârziat al comitetului central.

Este calea cea adevărată.

Poporul începe, în sfârșit, a se împărtași de favorurile unei instituții, care s'a întemeiat din capul locului pentru luminarea și cultivarea lui, „Asociațiunea” va prinde rădăcini din ce în ce mai adânci și activitatea ei va fi din an în an mai rodnică și mai binecuvântată.

Sărbătoarea de mâne e numai a inteligenței, adevărat.

Înțelegem și aprobăm de astă dată festivitățile.

După munca desfășurată un an de zile prin singuraticile despărțăminte, cărturarii noștri sunt îndreptățiți la 2 zile de sărbătoare, în cari să se recreeze, să-și comunice esperințele și să-și adune forțe nouă, îndoite, pentru o activitate, care e numai la începutul ei.

În nădejdea că activitatea aceasta nu se va opinti la jumătatea drumului, că va merge evoluând din ce în ce mai bogat, salutăm cu dragoste frățească adunarea de mâne, salutăm pe toți cei adunați sub flamura culturii poporului român.

Ne alăturăm și noi la bucuria ce va plana în sufletul oaspeților, căci suntem pe cale a realiza un

vis frumos, pe care îl dasem aproape uitării.

Este o mare mângâiere pentru un popor ca al nostru, că are în sfârșit o țintă lămurită și un ideal, în fața căruia toți se închină.

Idealul acesta e cultura poporului, cultura națională.

Disciplină și răspundere.

Dacă aruncăm o privire serioasă asupra învățământului nostru popular în trecut, dacă ne facem socoteală serioasă despre munca îndeplinită în curs de mai multe decenii; cu multă părere de rău va trebui să constatăm că din lipsa disciplinei și răspunderii n-am progresat în raport, cu jertfele aduse de popor. Chiar astăzi, când ne aflăm în preajma unei primejdii foarte mari, când toate comitatele și inspectorii școlari ai statului dau o mulțime de ordinațiuni și porunci, când este vorbă de averea noastră, de școala noastră, de cultura poporului; parecă stăm într'o amortală fără orientare.

Poporul, învățătorii, noi preoții ca președinți ai senatelor școlare ne aflăm în cea mai mare încurcătură, fiindcă nici astăzi când trebuie se începem un nou an școlar în situația schimbată, n'avem, un plan de acțiune și îndrumare dela cei în drept. Cu toții ne întrebăm ce e de făcut?

Starea aceasta îngrijitoare ne aduce în cea mai mare perplexitate. Dacă procedăm cum ne demândă inspectorii școlari regești, vătămăm autoritățile noastre și disciplina bisericească, dacă nu împlinim ordinațiunile inspectorilor venim în conflict cu legea Aponyană! Iar aceasta spune fără incunjur, că președinții școalelor confesionale aflați în neglijință fac transgresiune și pot fi pedepsiți până la 500 coroane.

Dacă noi n'am observat în instrucțiune disciplina și răspundere, ei am lucrat iacă așa după buna noastră chibzuială cu multă indulgință și bunăvoință să și vede. Numai acolo putem arăta progres și știință de carte, unde directorii școlari și învățătorii au avut conștiință despre însărcinarea lor; de ceva răspundere să nu vorbim.

Cum se va desvoltă învățământul popular în viitor vom vedea, eu unul cred că mai bucuros vom face progres de frică, decât de voie bună. Și aceasta pe motivul că alții ne vor ști disciplina și pune sub răspundere, lucru de care n'am fost noi stăpâni.

Stând noi cu mâinile în sân și privind cum se introduce pe încetul statul, cu putere

hotărâtă în școlăle noastre. Nu numai că-i facem greutăți ori opoziție deamă, dar îi servim de punte și sprijin, ca se aibă vreme a intra în moșia noastră. Prea este dureros, ca noi înșine se ajutăm prin spirit și materie, înmormântarea școlăle confesionale.

Trebuia ca biserica noastră să-și facă socoteală hotărâtă, avem noi folos real ori nu din susținerea școlăle și mai departe, dacă ni-s'a luat posibilitatea de a ne cultiva limba? Dacă n'avem folos, acelea trebuiau cedate toate statului, să nu ne amărăscă zilele cu fel și fel de șicane și volnicii perverse.

Biserica să-și păstreze religia în școlăle, la propunerea ei să fie obligați preoții cu toată strictețea, adevărat se fie disciplină și răspundere. Luându-se aceasta măsură de fantoama unghurizării să nu ne fie frică. Din practică pot spune cazuri, că școala de stat nu este în stare de 20 ani să ne fi putut unghuriza un singur român, deși în comună nu este școală confesională; dar poporul este mestecat români și unghuri.

Rece-Cristur, 10 Sept. 1907.

Ioan Costin,
paroh gr.-cat.

Darea de seamă a deputatului Dr. Iuliu Maniu. În Dumineca trecută, deputatul Vințului-de-jos Dl Dr. Maniu și-a continuat turneul printre alegătorii săi, mergând însoțit de mai mulți fruntași din Blaj în comunele Roșia și Ohaba.

La 10 oare a. m. sosește în comuna Roșia, unde e întâmpinat la marginea comunei de întreg poporul din Roșia și jur, care pe lângă toate abuzurile administrației și a jandarmilor, s'a prezentat în număr de peste 1500 de persoane în frunte cu preoții

și învățătorii. Aici în numele poporului rește cuvintele de bineventare preotul local Ioan Deac.

La oarele 10¹/₂ deputatul urcă tribuna așezată în mijlocul comunei. — Cu graiul său dulce, pe înțelesul poporului, într'un discurs lung, arată activitatea ce a desfășurat-o împreună cu consoții săi în sfatul țării. Arată netrebnicia guvernului coaliționist, care după ce a ajuns la putere nu mai voeste să știe despre promisiunile făcute poporului și Maiestății Sale. A promis sufragiul universal, introducerea dării progresive, scăritarea serviciului militar la 2 ani — azi însă nu vrea să mai știe nimic despre toate acestea. Amintește și despre lupta ce vor trebui să o poarte deputații naționaliști în parlament pentru a sili guvernul să pună pe masa camerei proiectul sufragiului universal. Sfârșește îndemnând poporul să asculte de conducătorii săi buni, să țină cu sfîntenie la biserica și școala românească, să se iubească și să se ajute unii pe alții și să nu lase nimic din puținele drepturi ce le are.

Vorbirea deputatului a fost acoperită de aplause nesfârșite, iar din ochii multora vedeai cum pică lacrimi.

Dnul Dr. V. Macaveiu prof. vorbește despre sufragiul universal scoțind la iveală îndreptățirea poporului de a cere acest drept.

Dnul Dr. Ales. Niculescu arată poporului dragostea ce trebuie să o aibă fiecare Român față de limba sa „cea atât de sonoră și bogată încât s'ar potrivi pentru cel mai cult popor din lume.“ Îndeamnă poporul să părtinească instituțiunile și tovarășiile cu caracter românesc, să-și țină portul și datinile bune. Să susțină cu orice jertfe școala românească, se sădească și în inima tinerilor copilași sentimentul dragostii de neam. Se cetească gazetele românești ur-

mărind din ele lupta ce o poartă deputații noștri în parlament.

În urmă preotul locului cetește proiect de rezoluție, asemenea celui dela Cergăul mare, pe care poporul îl primește cu unanimitate între urale nesfârșite.

La oarele 2 p. m. deputatul trece la Ohaba. În comuna Tău întreg poporul cu mic cu mare iasă întru întâmpinare. Preotul Patriciu Marcu cu frumoase cuvinte salută pe deputat în numele credincioșilor săi. Deputatul le mulțumește de buna primire, invitându-i totodată să vină la Ohaba unde le va putea spune mai multe.

În Ohaba peste 3000 de oameni așteaptă cu nerăbdare sosirea deputatului. căruia îi fac o primire grandioasă. Se repește și aici programul dela Roșia primindu-se și un proiect de rezoluție.

În amurgul sării să sfârșește adunarea, poporul să împraștie la ale sale încântat de vorbele frumoase a domnilor dela Blaj.

Duminecă în 23 Sept. Dl Dr. Maniu își va ținea darea de seamă în Totoiu.

REVISTE.

Ungaria. Tractativele între guvernul ungar și cel austriac cu privire la dualism s'au întrerupt atunci, când eră cea mai mare nădejde, că se va ajunge la înțeles, și când șperau mai tare foile unghurești că dualismul e asigurat încă pe ani. Ca cei cu musca pe căciulă așa și ministrii unghari se laudă, că dâșii și nu colegii lor austriaci au întrerupt pertractările dualistice.

FOIȚĂ.

Cuvântare de deschidere,

ținută în Lunca la 1 Sept. 1907. cu prilejul adunării despărțământului Blaj al Asociațiunii.

Onorată Adunare cercuală!

Din încredințarea vrednicului nostru director profesorul Ioan F. Negrutiu, care e bolnav, mi-a revenit mie osăbita cinste, de a conduce adunarea de azi. Și sunt mândru de această încredințare, ce mi-s'a dat. Mândru mai ales pentru faptul, că Asociațiunea, în numele căruia ne-am adunat noi cu toții azi aci, are una dintre celea mai mărețe și frumoase meniri, ce poate avea o societate. Asociațiunea noastră are datorința de a griji cu toată căldura de cel mai mare dar ce ni l'a dat Dumnezeu: de limba noastră, de graiul nostru românesc, atât de dulce și atât de frumos, care mereu ne pomenește de obârșia noastră dela glorioșii romani. Alături de îngrijirea limbei, ținta ei e îndreptată pentru păzirea cu scumpătate a acelei neprețuite comori, care pusă e în cântecele și doinele poporului, în glumele și poveștile lui, care toate la oialtă arată cât de viu e sufletul lui, cât de isteț este el în gândire și de ce frumoase porniri e plină inima lui!

Asociațiunea noastră dela întemeierea sa, de aproape 50 ani și-a dat toată străduința ca să ajungă aceste ținte, ce și le-a pus. A îngrijit de limba noastră, povățuindu-ne cum să o păzim mai curată și neamestecată de vorbe străine. A adunat povești și cântece, le-a tipărit și le-a împărțit poporului doritor de cunoștințe ca acela să le poată cunoaște și însuși cât mai mulți. Dela început și până azi mereu au lucrat cei puși în fruntea trebilor Asociațiunii, ca poporul să înainteze pe toate căile, alături de celealalte popoare din patrie; ca poporul nostru să îndrăgească școala, să capete dragoste de carte și de învățătură, ca astfel pe încetul să se șteargă de pe numele nostru rușinea, că în poporul românesc sunt cei mai mulți, cari nu știu nici scrie, nici cete. Și e o mare rușine aceasta, o pată, care măngește și pe cel învățat, ca și pe cel neînvățat de o potrivă. Pe cel dintâi, că nu se îngrijește de poporul țaran, din care el s'a ridicat; pe cel de al doilea, că e tâmpit și leneș și că fuge de lumină. Și unora și altora trebuie să ne cadă foarte greu imputarea aceasta nedreaptă. Dvoastră știți mai bine ca mine, că nu pentru că e leneș și greu la cap nu învață oamenii noștri carte. Din contră! Poporul nostru credea mai înainte, și pe alocurea mai crede și acum, că pe cum au putut trăi moșii și strămoșii lui pe lângă plug și vite fără de carte și fără de lumina învățăturii, așa poate

să trăiască și el. Dar vremea aceasta a trecut de mult. Azi mai mult ca ori și când e sfântă vorba, „cine n'are carte, n'are parte!“ Azi, dacă nu ști scrie și cete cât de cât, ești pierdut. O grămadă de neajunsuri și supărări apasă pe toți aceia cari fug de învățătură. Oamenii s'au stricat. Dacă nu cunoști slova și numărul pierzi la tot pașul, și te înșată toți. De aceea dar căpeteniile noastre bisericesti mereu ne îndeamnă: ridicați pe tot locul alături de biserică și școală, pentru că cu liniștea și pacea sufletească deodată, să meargă alături și luminarea minții. De aceea azi s'a ieftinit gazetele, s'au lesnit cărțile de cete, pentru că fiecare să poată ușor ajunge la cât mai mult și cât mai bun nutremânt sufletesc. De aceea Asociațiunea în timpul din urmă a îmbrătoșat toată viața românească, mai ales tot traiul țaranului. Ea nu lucră numai ca să învățăm carte, ci ea ne povățuește și în cele ale economiei, arătându-ne progresele făcute de alții pe calea aceasta, mașinăriile mai noue și mai bune cari ajută lucrarea țaranului și îi înmulțesc venitele; ea ne recomandă feliurite metoduri de a crește vite, de a lucră mai bine pământul; ea ne îndeamnă să îmbrătoșăm meșteșugurile, să nu fugim de hainele țasute și cusute acasă, să nu schimbăm neîntrecutele chindisituri și cusături cu sdranțele din boltă. Și tot pentru aceea, noi cei de prin orașe, când ne îngădue vremea, venim pe sate în mijlocul poporului,

Semioficiosul „Keleti Értésítő” anunță, că ministrul de interne Andrassy a abzis de planul să mai întrebe municipiile despre votul universal, și cel mult până în Noemvrie 1907, ori sfârșitul acestei luni, va prezentă camerei un proiect despre votul universal, pe baza căruia ori care cetățan ungar de 24 de ani, care știe scrie și ceti, să aibă drept de alegere. Acum se lucră în ministeriul de interne la un proiect pentru formarea nouelor cercuri electorale. Credem de potrivit timpul să ne exprimăm dorințele noastre față de aceste două lucruri, înainte de ce ar ajunge proiectele pe masa camerei, și sutele de rezoluții încărcate cu mii de subscrieri să se trimită la adresa camerei, ceea ce ar da putere luptei ce au să o poarte la toamnă în parlament deputații noștri.

Anuarele școalelor române.

(Continuare).

Cât despre studiile publicate în programe chiar multe de tot nu avem ce zice. Unele și sunt studii prea generale, nește teorii seci din lumea mare, cari încăpeau tot așa de bine într'un anuar magiar sau german. Pe când în anuarele școalelor române studiile ar trebui să fie într'adevăr foarte, dar foarte aproape de noi. Înțeleg, că studiile din programe ar trebui să fie toate câte o pagină luată din domeniul literaturii, științei române, sau să fie în cea

ca să-l povăruim în celea ale învățaturii, ca și în ale economii, sfātuindu-l să-și păzască mintea trează, sufletul curat, trupul sănătos, să nu-și ruineze darurile și puterile cari i-le-a dat Ziditorul a toate; ci, în bună înțelegere unul cu altul, mână în mână, să meargă înainte pe calea progresului și a bunei stări. Și de aceea am venit noi și azi aci în mijlocul Dvoastre. Avem nădejde, că n'am venit la străini, am venit la oameni de ai noștri, cari mai bine ne pot pricepe dorințele și țintele ce urmărim.

În această bună nădejde declar de deschisă adunarea cercuală a despărțământului Blaj și vă salut pe toți ca pe împreună lucrători pentru înaintarea în învățatură a poporului românesc!

A v i z i

Aducem la cunoștința superiorităților școalelor noastre populare că institutul geografic din Budapesta a urcat prețul mapelor și anume:

Mapa Ungariei pe pânză în loc de 12'65 cu 14—	
• Ausz.-Ung. » » » » 12'65 » 14—	
• Europei » » » » 13'20 » 15—	
• Planiglob. » » » » 18'70 » 22—	

Librăria semin. Blaj.

mai strânsă legătură cu viața, cu obiceiurile, modul de trai și de gândire al poporului nostru. Atunci apariția programelor de școală, ar fi un eveniment literar și studiile apărute acolo nu puțin ar contribui la promovarea și vulgarizarea științii și literaturii române. Suntem un popor mic, care nici nu vrea, nici nu poate să-și aroage rol de conducător în chestii mari de educație și știință și trebuie să ne mărginim a primi deagata, ce ne dă Apusul. În privința aceasta activitatea noastră trebuie să se restrângă la cel mult feliul, cum trebuie valorizate pentru noi, rezultatele, la care au ajuns alții.

Sășii noștri cam în feliul acesta înțeleg rostul studiilor din programe. Studiile lor sunt mai tot pagini prețioase, cari desvălesc întâmplări din trecutul lor sau al popoarelor, cu cari locuiesc împreună ori lămuresc chestiuni mari de drept, dau istorii de ținuturi săsești, publică registre și corespondințe, cari se referesc la istoria săsimei. Câte chestiuni de acestea nu zac nitate și îngropate la noi fără ca cineva se ridice vâlul de pe ele, ca lumea să le cunoască.*)

Despre internate avem date puține. Așteptăm însă, ca internatele se fie nu numai niște convicte, în cari să se adăpostească câteva zeci de tineri, ci să fie institute de creștere per eminentiam, în care tinerii să petreacă după un plan premeditat și bine ales. Că afară de timpul consacrat studiilor tinerimea să-și aibă și timp destul de distracție, ca prin urmare viața de acolo să nu-i fie o sarcină, ci plăcută și atrăgătoare. Am fi curioși a ști, că în cari internate s'au format coruri, orchestre și că ce festivități au fost în internat și întrucât au fost angajați a debuta la acestea școlarii.

Așteptăm mai ales, că pe creșterea tineretului din internatele preparandiale să se pună cel mai mare pond, căci cu ce idei și moravuri se trimit acestea pe sate atârână viitorul unui sat sau a unei generațiuni.

Totasemenea și creșterea din internatele de fetițe trebuie se fie într'adevăr foarte delicată. Cu atât mai mult, cu cât părinții în mare parte pentru internate își trimit copilele la școală. Părintele vrea să știe că fetița lui cum și-a petrecut timpul în internat poate mai mult, decât că ce progres a făcut în studii.

E neîndoios, că pe creșterea dintr'un internat trebuie să se pună cel mai mare pond. Aci să pregătesc copilele pentru viața publică. Aci trebuie se învețe a fi în viață delicate, harnice, plăcute, să aibă toate acelea calități bune, cu care Dumnezeu a inzestrat femeia.

Se privim acum mai deaproape unele apariții cu privire la școlari.

Vedem înainte de toate, că școlile sunt pline în absoluta majoritate cu băieți și fetițe dela sate. Aceasta înseamnă, că clasa noastră cultă dela orașe este încă departe de a putea da singură contingentul necesar pentru școale.

Ba este așa de departe încât, dacă am considera numai chiar pătura inteligentă înaltă, ar trebui se ne rușinăm, că noi acum de 60 de ani, decând ne stă în voie a ne

*) Cu cât ar fi aceste mai interesante, mai atrăgătoare, și cât na ar contribui acestea studii la întărirea simțului național al publicului cetitor! S'ar face prin programele școlilor într'adevăr o educație națională, la care ar participa și publicul afără de școală.

trimitte băieți la orice școală, încă suntem de o colosală depărtare de a putea vorbi de o clasă cultă cu tradiții. Și dacă luăm în conziderare, că anual numai dela școlile medii române trec peste maturitate circiter 150 și ne întrebăm, că unde sunt familiile aceste multe, ce s'au ridicat până acuma dela 48 încoace, nu putem răspunde. La o altă ocaziune vom dovedi cu cifre, că nu este proporție între fertilitatea aceasta a satelor și între sporiul familiilor noastre culte.

Mai caracteristic e, că abstrăgând dela școlile de fetițe, unde fetițele de preot sunt în majoritate, în toate celealalte școli plugarii noștri premerg. Aceasta înseamnă, că plugarul nostru știe se aprecieze însemnătatea școlii mai mult decât maghiarul sau sasul.

Dar chiar pentru că băieții sunt veniți în mare parte dela sate, școlilor le revine și datorința de a le da și instrucția necesară în manieri; de a pune mare pond pe instrucția gimnastice, ca corpurile acelea sănătoasă dela sate să-și acvire mlădierea necesară; și să se îngrijească școlile, ca tinerii acestia deja în clasele superioare să aibă măiestrii de dans. Sunt acestea mijloace de creștere foarte eminente, căci știut este, că un om cu maturitatea nu se poate subtrage dela unele îndatoriri sociale. Și nu puțini sunt tinerii aceia, cari trebuie să se ascundă cu ocaziuni de acestea la masa cu bere sau în cazul mai rău, la cărți. În cazuri de acestea educația a comis o neglijență criminală.

Tot în legătură cu aceasta mai amintesc un lucru, despre care am văzut o mică amintire în raportul gimnazului din Blaj Anume se amintește de un fond de scrimă. De vre-o instrucție însă în scrimă nu am cetit nicăiri. La celealalte gimnazii cu atât mai puțin.

D'apoi dacă învățăm pentru viață atunci e imperios a se introduce pretutindinea instrucția în — duel. Aceasta nu numai, că dă formelor corpului o siguranță și o ținută elegantă, dar mărește curajul personal. Și e știut, zilnic vedem, că mai de multe ori trebuie să-și iea omul refugiu la curajul personal, decât la calitățile mari spirituate. În gimnazii magiare, nu numai duelul se propune, dar tragerea la țintă e introdusă în multe locuri, ba ministrul de honvezi a dat unor gimnazii anume și instructori pentru aceasta.

Sunt niște mijloace de creștere eminente. Și noi avem mare lipsă de a le cunoaște.

(Va urma).

CORESPONDINTE.

De lângă Castelul lui Petru Rareș, Sept. 1907.

Sfintirea bisericii din Rusul de sus.

— Raport special pentru »Unirea». —

Scriu de sub un pisc înalt, ce-și ascunde fruntea în nori, pe vârful căruia zac ruinele Castelului Petru Rareș.

În cronica lui Șincai și în alte cărți bătrâne aflăm, că menirea acestor castele eră apărarea neamului nostru contra vrăjmașilor din afară. Ființa noastră de față, aci dovedește, că ori câți au fost aceia, ori cât de fioroși, nu ne-au putut scoate din cuibul nostru străbun și nu ne vor putea scoate, dar ne scot șerpții desghiețați la căldura sânu-

rilor noastre, patimile noastre, păcatele noastre, vrăjmașii de casă: „inimici togati“ cum le-ar zice străbunul Cicero: alcoolismul. Acești vrăjmași pun băta de pribeag în mâna poporului nostru, carele n'a cunoscut și până în timpurile noastre n'a dat o ceapă degerată pe dulceața pribegiei. Contra acestor vrăjmași Capitlurile noastre, vicarii, protopopii, preoții și poporul nostru nu pot ridică castele mai puternice ca sfintele biserici.

Cu aceasta menire moralizatoare au ridicat și frații noștri români gr. cat. din Rusul de sus, sub conducerea înțeleaptă a demnului protopop veteran Mihail Făgărășan din Teure și a tinerului lor preot Ioan Nagy, o biserică frumoasă de piatră și cărămidă, acoperită cu tinichia în mijlocul comunei, în locul bisericuței de lemn mici și cu ferestruici, pe cari abia îți puteai vâra capul.

Ceremonialul sfințirii acestei biserici în stil modern s'a făcut Duminecă în 8 Sept. a. c. n. A fost invitat la actul sfințirii Magnificul Domn Prepozit Capitular *Alexandru Bene*.

Sf. Slujbă s'a început dimineața înainte de 7 oare în fața unei mulțimi de popor și inteligențe, sărbătorește îmbrăcați. Toate erau împodobite cu verdeață, iară înaintea bisericii celei noaue o poartă triumfală de girlande și cununi de flori cu inscripția: „Bine ați venit“ tot din flori.

Ca o mare undulătoare în ordine exemplară s'a străcurat pe sub aceasta poartă mulțimea luând direcția către vechiul local divin în frunte cu Magnificența Sa Bene, încunjurat de Mihail Făgărășan protopopul tractului Tăurea; Samson Onighi Malin, Ioan Botean Nușfalău, Grigorie Rus Odorheiu, Aug. Cheresteș Beud, Grigorie Murășan Vireag, Ioan Mititean Cociu, Ioan Nagy Rusul-de-jos toți din tr. Becieanului. Din alte tracte: Pavel Salvan Ceaba, Ambrosiu Plaian, Silivaș, Ilie Blaga Ceciu, Teofil Borș Jenciu, Procopiu Motântan Arpașteu și Ioan Pop Măluțiu. Ajunși la localul vechiu s'a făcut itrosul și apoi s'au mutat odăjdiile vechi sfinte la noul Sion, înaintea căruia s'a făcut sfințirea apei s'a încunjurat biserică și îndeplinindu-se toate, pe cum prescrie legea noastră sfântă, ridicându-se porțile împărătești, noul locaș sfințit s'a umplut de credincioși și s'a început liturgia solemnă. Răspunsurile le-a dat corul dlui Ioan Maxim, învățător în Rusul-de-jos însoțit de tineretul din Nușfalău, iară priceasna, fermecătoarea priceasnă, a cântat-o dl teolog Vasile Lazar din Sesarm, admirat de toți.

De predicator, dl delegat episcopesc, a dispus pe preotul *Ioan Botean*, care plecând dela textul „Azi se făcu mântuire casei acesteia,“ a asemănat pe Zacheu cu fiii Evei căzute, datorințele noastre către Dumnezeu și deaproapele, mântuirea sufletelor noastre din păcate prin virtutea din fapte bune, carea singură va putea ajuta în ziua de judecată: mântuirea limbei noastre, care a ajuns ca orfana din munți, primită numai la leagăn și altar.

Eră trecute 12 oare când slujba s'a sfârșit.

La 2 oare p. m. banchet, iar sara petrecere.

Suntem cu mulțumită și recunoștință față de *Măria-Sa Bene*, delegatul episcopesc carele în afaceri de administrare și păsto-

rare, în aceste timpuri de ispite grele, ne-a dat învățături și povețe neprețuite.

Dumnezeu cu noi!

Preotul *Ioan H. Boteanu*.

Programul

festivităților ce se vor organiza cu ocaziunea adunării generale a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ în Bistrița în 21 și 22 Sept. n. 1907.

I. Vineri, 20 Septembrie.

1. La oarele 12 din zi primirea comitetului central și încuartașirea oaspeților.
2. La oarele 8 sara de cunoștință în restaurantul dela „Gewerbeverein“.

II. Sâmbătă, 21 Septembrie.

1. La oarele 9 dimineața sf. liturgie, în biserică gr.-cat. Va cânta corul bisericesc.
2. La oarele 11 ședința I. a adunării generale după ordinea de zi publicată de comitetul central; se ține în sala de ședințe a casei comitatului.
3. Conferință, imediat după ședința I. în aceeași sală de dl Dr. Nicolae Bălan: *Despre credință și cultură.*
4. La oara 1 după amiază banchet festiv în sala cea mare dela „Gewerbeverein“, de persoană 4 cor, tacămul.
5. La oarele 5. Conferință în sala cea mică dela „Gewerbeverein“ de dl Sever C. Dan: *Despre Ovid.*
6. La oarele 7^{1/2} seara reprezentare teatrală în sala cea mare dela „Gewerbeverein“, dată de trupa dlui artist dramatic *Zaharie Bărsan*.

III. Duminecă, 22 Septembrie.

1. La oarele 9 dim. sf. liturgie.
2. La oarele 10, ședința a II. a adunării generale în sala dela „Gewerbeverein“, după ordinea de zi publicată de comitetul central.
3. La oarele 4 d. a. ședința festivă a secțiunilor științifice-literare și conferențe publice în sala dela „Gewerbeverein“. Conferențieri: dl Gr. Plotosu: *Despre alcoolism* și dl Octavian Goga: *Țărâmul în literatura noastră poetică.*
4. La oarele 7^{1/2}, concert dat de Dșoarele: Virginia Gall, Valeria Papp, Dnii: Nicolae Brăteanu, Constantin Pavel și „Reuniunea română de cântări din Bistrița“ sub conducerea dlui C. F. Rohrbeck.

După concert va urmă petrecere cu joc.

IV. Luni, 23 Septembrie.

În caz dacă se vor anunța participanți se vor face excursiuni la Năsăud, sau la Năsăud, sau la Sângeorzul-rom. sau la Dorna.

Pentru cuartire onorații participanți sunt rugați a se adresa dlui *George Curteanu*, secretar la „Bistrițana“, președintele comitetului de încuartașire, a se indica că se dorește cuartir în hotel sau la casă privată.

Bilete la teatru și concert se capătă la dl G. Curteanu la „Bistrițana“ cele din dreapta; la dl Emil A. Chiffa, contabil la „Coroana“ cele din stânga salei. Tot acolo se capătă și bilete pentru banchet.

„Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei“ aranjează o expoziție

de lucruri de mână făcute în atelierul său din Orăștie. Expoziția va fi așezată în sala cea mică din etagiu la „Gewerbeverein“. Va fi deschisă pentru public de Sâmbătă dimineața. Expoziția va fi sub supravegherea dșoarei Tiberia P. Barcianu, conducătoarea „Atelierului“, care va da și informațiile de lipsă privitor la lucrurile expuse.

Programele amănunțite ale reprezentației teatrale și a concertului se vor publica mai târziu și se vor căpăta sara la casă.

Pentru informațiuni a se adresa subscrisului secretar.

Bistrița, 10 Septembrie 1907.

Pentru comitetul organizator:

Dr. Gavril Tripon
prezident.

Dr. V. Onișor
secretar.

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor, fiind deplin restaurat, va prezida ședința consistorială de mâne. Duminecă noaptea va plecă la Budapesta.

Din Arhidieceză. Sâmbătă în 21 Sept. n. 1907 va hirotoni întru preoți Escelența Sa Dl Mitropolit pe următorii diaconi: *Ioan Isaac*, *Ioan Mărginean*, *Laurențiu Nicoară* destinat de cooperator la Roșia-de-munte, *Nicolae Giurca*, destinat de administrator parohial la Coluni, *Dumitru Mărdan*, destinat de cooperator parohial la Muchendorf.

Pentru promovarea pietății. La pâr. Dr. Iuliu Florian în Cluj (Jokai u. 6) se găsește de vânzare iconițe sfinte a P. C. V. Maria povățuitoarea noastră, cu 12 rugăciuni în onoarea ei, scoase mai ales din paraclis. Aceste 12 rugăciuni, numite „Cununa Preacuratei“, cetite sara de membrii unei familii, sunt menite să promoveze evlavia. Prețul lor e de 60 fil. Tot acolo se găsește medalii de a P. C. Fecioare, pentru prețul de 10 fil. bucața. Le recomandăm cu tot adinsul.

Misiuni populare. Conform uzului anilor trecuți așa și în anul acesta la 21—22 Sept. n. preotul din Săsar (comit. Satmar) Iosif Pataky va ține misiuni populare din prilejul aniversării sfințirii bisericii locale. Programul sărbătorilor va fi următorul: În 21 Sept. d. a. la 3 oare Insărat cu exortatie: Despre răutatea păcatului; sara la 6 oare Paraclisul P. C. V. Maria cu exortatie: Despre îndurarea lui Dumnezeu. În 22 Sept. dimineața la 6 oare Mănecat cu exortatie: Despre sf. Taină a Pocăinții; la 9 oare sf. Liturgie cu exortatie: Despre sf. Cuminecatură. Sub liturgie împărtășirea penitențelor cu sf. Cuminecatură; după amiază la 3 oare Insărat cu încunjurarea bisericii și Doxologia cea mare.

Faptă frumoasă. Cetim în foile de dincolo, că dl Vintilă Brătian primarul Bucureștilor, și-a dăruit întreaga plată de primar, (pe lună aproape 1000 fr.) fondului din a cărui venit se acoper cheltuielile cu trimiterea peste vară a coloniilor de copii slabi și bolnavi la mare sau în regiuni muntoase. Fapta aceasta e cu mult mai elocuentă, decât orice vorbe de laudă.

Hymen. Duminecă în 15 Septembrie s'a cununat în biserica gr.-cat. din Rodna nouă, două surori: ficele protopopului P. Grapini, și anume: *Reasilvia* cu *Dr. Simion Sârcea*, și *Octavia* cu *Emil Botta*, prețor în Făgăraș. Felicitări!

Sărbăci iubilare. „Reuniunea sodalilor români din Sibiu” întemeiată la 1867 de către nemuritorul protopărinte al meseriașilor noștri *Niculae Cristea* și condusă de el până la 1897, împlinește în anul de față al 40-lea an dela întemeiere. Dela anul 1897 până astăzi ea e condusă de actualul președinte dl *Victor Tordășianu*. Comitetul Reuniunii, hotărâre au luat să serbeze aceste date, destul de rare în viața noastră publică, în mod vrednic. Datul sărbătorilor s'a statorit pe zilele din 28 și 29 Septembrie n. e. În vederea acestor sărbări la Reuniune se dezvoltă o activitate febrilă. Trupa diletanților urnează cu mult zel probele, pentruca piesa „Malițiosul”, plină de veselie, să procure participanților momente de adevărată elevație sufletească. Între diletanți e și dl D. Axente și încă cu rolul principal, cel care stoarsese admirațiunea noastră în „Vlăduțul mamei”. Dl *Candid Popa*, zelosul dirigent al corului, a instruit corul mixt, ajuns acum la aproape 70 de persoane, dame și domni, în tot cursul verei și continuă a ține probe și acum aproape zilnice, aci cu voci singuratică, aci cu corul complet. Între piesele de concert se numără și „Răsunetul Ardealului” cu partii de cor mixt și solo. Comitetul Reuniunii și comitetul aranjator al festivităților, în frunte cu vicepreședintele G. Poponea, e și el în plină lucrare. Membrii actuali ai Reuniunii (domni și dame) din acest prilej vor primi câte o frumoasă distincție iubilară, iar cei bine meritați prin fapăturile lor pentru înflorirea Reuniunii vor primi câte o diplomă iubilară. Apel s'a făcut către toate Reuniunile noastre de meseriași să ia parte prin reprezentanți la sărbările Reuniunii sibiene, acest rezultat al muncii desinteresate. În proiect e. pe lângă reprezentanța teatrală și pe lângă concertul festiv, asistarea corporativă la serviciul divin din biserica catedrală, unde cântările liturgice le va executa corul bisericesc al Reuniunii; prezentarea corporativă la I. P. S. Sa domnul arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu, preabunul patron al Reuniunii; depunerea câte unei coroane pe mormântul nemuritorului întemeiator al Reuniunii, de pie memorie Nic. Cristea și pe al marelui fondator Dem. Andronic; o întrunire sărbătorească în Reuniune, un banchet festiv și o petrecere cu joc după concert în sala mare dela „Gesellschaftshaus”.

Știri literare. Ni s'a trimis la redacție o carte de un deosebit interes, mai ales pentru tinerimea noastră, *Iules Payot, Educația voinței trad. de M. Pandelea*, București 1907. „Minerva”. Prețul lei 1.50. În zilele aceste a căror caracteristică e apatia și cinismul, cartea aceasta e o adevărată călăuză de psihologie experimentală, arătând calea pe care putem reuși a ne dezbăra de aceste slăbiciuni, pe cum și mijloacele, cari duc la întărirea și perfecționarea voinței. O recomandăm în deosebi tinerimei, căreia îi și vorbește autorul de-a dreptul.

Din America. Estragem din o scrisoare următoarele șire. De mult nu v-am scris nimica! Nu întrebați pentruce! Acuma vă

scriu după o lungă — și pentru mine dureroasă tăcere. Nu am să fiu lung! După un an și jumătate de rugăminte, făcute de multe ori cu lacrimi în ochi, vin cu cea mai mare supunere fiască, și me adresez către Ill. cor episcopesc al nostru: Să binevoiască a împlini cererea poporului nostru din America, cererea care prin mine în nenumărate rânduri s'au prezentat Mărilor lor! *Dr. E. Lucaciu*, prețor gr. cat.

Mulțumită. Banca „Arieșana” din Turda a dăruit pentru tractul Arieșului 60 cor., pentru procurarea cărților necesare la școlilele gr. cat. din tractul Arieșului, ceea ce în timpul și împrejurările de față ne-a venit foarte bine. Pentru care donațiune i-să aduce Spect. bance mulțumită publică atât din partea comunelor respective împărțite cu cărți cât și din partea senatului școlastic protopopesc gr. cat. al Arieșului. Mohaciu 8 Sept. 1907. *Gavril Pop* adm. prot. prez. senat. școl. *Atanasiu Gârduș* not. sen. școl. protop.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea Vicariului *Köszeghy*, să eserie concurs cu terminul până la 15 Octombrie st. n. Pot concurge iuriști și studenți gimnaziali români de origine nobilă din Maramurăș. La recurse sunt a să alătura carte de botez, atestat despre origine nobilă și testimoniul din anal școlar trecut. Recursele titulate către Comitat sunt a să trimite la *Tit Bud*, vicarul Maramurășului.

— Pentru conferirea alor 10 locuri libere la „Masa studenților academici din Cluj”, creată prin institutul „Economul”, sunt a se înainta petițiile până în 27 Septembrie n. 1907 la mâna Dlui rector *Dr. Iuliu Florian* (Cluj Jokai u. 6). Tot acolo se va putea afla și rezultatul. Petițiile au să fie instruite cu următoarele acte: 1. Indice, sau atestat de maturitate. 2. Atestat despre starea materială proprie și a părinților, pe cum și despre numărul membrilor în familie. 3. Declarațiune dacă au vre-un stipendiu, sau nu.

Diracțiunea „Economului.”

Câți studenți sunt în Blaj. Terminându-se înscrierile la toate institutele de învățământ, putem răspunde la întrebarea, câți elevi au școlilele noastre, anume la gimnaz 522. (Cl. I. II. IV. și VI. câte 68. Cl. III. 67. Cl. VII. 64. Cl. VIII. 50.) La preparandie 89. La școală de fetițe 124. La școala de aplicăție 42. Cu totul 777. În internatul de băieți sunt primiți 130 alumni. În cel preparandial 33. și în cel de fetițe 67. — Afară de elevii înscriși la institutele noastre mai sunt la școala de stat preste 100 români.

Constituire. Societatea de lectură a studenților dela gimnaziul român gr. cat. din Blaj, întrunindu-să în o ședință constitutivă în 14 Septembrie n. sub conducerea Dlui prof. *Alexiu Viciu* s-a constituit pe anul școl. 1907/8 în modul următor: Președinte, *Eugen Goga* cl. VIII gimn., secretar, *Ioan Astăluș* cl. VIII gimn. notar: *Mateiu Pop* cl. VII gimn. bibliotecar: *George Borșan* cl. VIII gimn. vice-bibliotecar, *Emil Tătar* cl. VII gimn. cassar: *Niculae Cretiu* cl. VII gimn. controlor: *Ion Roman* cl. VIII gimn. În comisia literară au fost aleși din cl. VIII următorii: *Ioan Codrea*, I. *Fătu* și *Teodor Groza* iar din cl. VII: *George Fireza*, *Vasile Magdaș* și *Ștefan Oniga*.

Petreceri. Tinerima rom. gr.-cat. din Parța invită la Producțiunea de cântări și teatru ce o va aranja Sâmbătă seara, în 8/21 Septembrie 1907, din ocaziunea Rugei, sub conducerea învățătorului *Nicolau Lugoșan*. Venitul este destinat pentru scopuri filantropice.

Concert. Reuniunea română de cântări din Sebeșul-săsesc invită la Concertul ce-l va da Sâmbătă la 21 Sept. (Sf. Măria) în sala cea mare dela hotelul „Leul de aur” din Sebeș cu concursul muzicii militare a reg. 31 de inf. Inceputul la 8 oare.

Necrolog. † *Ioan Dumbrava*, prețor gr. cat. în Budacul român, după un morb scurt și-a dat nobilul suflet în mâinile Creatorului în 14 Septembrie 1907 în al 80-lea an al etății și în al 56-lea al preoției.

Odihnească în pace!

AVIS. În înțelesul §. 33 din art. de lege XXVII—1907 și a §-lui 42 din Instrucțiunea publicată de ministrul Instrucțiunii publice sub Nr. 76000, tipăriturile de evidență din școlilele noastre populare au să fie toate în l. magiără. — Domni preoți și învățători sunt prin aceasta recercați să se îngrijească ca toate tipăriturile de lipsă pentru școală să fie în l. magiără. — Se află toate la **Librăria Seminarială din Blaj (Balázsfalva).**

AVIZ!

Să cauta Biblia Testamentului vechi și nou de *Clain*. Cine o are să se adreseze la Redacția „Unirei” notificând și prețul ei.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima”

crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 ”

Pe hârtie velină consistentă:

crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 ”

**Cărți postale ilustrate,
cu vederi din Blaj.**

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Partea literară.

Ingrijirea sănătății,

cuvântare ținută de prof. Dr. A. CHEȚIANU, în Lunca, la 1 Septembrie n. 1907, cu ocaziunea adunării Despărțământului Blaj al „Asociațiunii“.

(Continuare și fine).

1. **Locuința.** Locuința sau casa e plăcută și sănătoasă, când o bate soarele în față, când umblă prin ea mult aer și când e curată.

E bine, ca soarele să o ajungă în față, pentru că cu cât intră în casă mai multă lumină și mai multă căldură, cu atât ea e mai useată și mai plăcută, prin urmare și mai sănătoasă. În lumină și căldură e puterea, care umple trupul de tărie și veselie. Știm din viața de toate zilele, că la umbră nici chiar plantele nu cresc, iarba rămâne subțire și rară, pomii cresc încet, să umplu de mușchi, și pier de vreme, apoi bucatele, mai ales cucuruzele dese, printre cari nu-și poate face soarele loc, îngălbinesc și rămân fără de roadă. Puterea ce o împrumută soarele altor ființe, aceea ni-o dă și nouă. Aceasta putere ne face rumeni la față, îndămânatoci, ușori și veseli. Vara când stăm mai mult în soare, deși avem lucruri grele, suntem mai sănătoși, mai răbdurii, decât iarna, când lumina și căldura e mai slabă, și ne împrumută mai puțină putere.

Să facem dar loc luminei și căldurii soarelui, să ținem ușile, ferestrele casei deschise, ca razele lui strălucitoare să intre și să încălzească fiecare unghet al ei.

Să umble prin casă mult aer. Omul resuflă într'una, o clipită nu poate fi fără aer, mereu îl sugă, îl sugă pe gura, pe nas. Aerul încă are multă putere de sănătate, ne revenește, și întărește întreg trupul. Pentru ca aerul să fie potrivit pentru resuflare, el trebuie să fie proaspăt și curat, ca și cel de afară. Tocmai de aceea, sunt foarte cu minte femeile, găzdoile noastre, cari zi de zi, deschid ferestrele, ușile casei, și fac loc aerului de afară. Vântului, astfel nu rămâne coit în casă, la care aerul să nu ajungă; mai mult, ele, nî numai atunci, când văruiesc, ci cel puțin odată în lună, își scot toate hainele din casă afară, ca și acestea să se soarească, și să se premenească fiecare creatură a lor cu aer proaspăt, iar mirosurile grele germeii de mucezeală, să iasă din ele.

Din potrivă, fac rău femeile, cari își închid ferestrele, și nu le deschid săptămîni de-a rândul, ba și ușa casei abia o lasă deschisă până mătură; iar când se apropie iarna își lipeșc ferestrele, le astupă la margini, ca să nu intre frigul. Pe calea aceasta pun pedecă aerului, care este leac bolnavului și veselie celui sănătos. Bine înțeles astfel de case nu sunt cuiburi de sănătate, ci de boale și dureri. Aerul stricat din casă, e grețos și stricăcios sănătății, parcă te apasă și te slăbește, îți ia chiar și fața, făcându-te galbin ca ceara.

Fie iarnă, fie vară, locuința trebuie aerizată, trebuie mai ales la noi, unde știm, că adeseori cuptorul afumă, ținem în casă o cloșcă cu pui, un purcel, oale cu miel, vițel ș. a. cari încă resuflă, sug din aerul casei, și prin răsuflarea lor îl streacă, ba și

mânjesc, fac în casă mirosuri grele, neplăcute și nepriincioase sănătății.

Să fie locuința curată. Curățenia din casă, e corință de căpetenie a sănătății, fără de ea puțin ajută aerul proaspăt, puțin, pentru că nefiind casa curățită cum se cade, aerul din ea se strică ușor, capătă mirosuri grele nepriincioase sănătății.

Casa curățită și grijită este cinstea femeii, a găzdoaiei, e oglinda în care o vedem cât ce am trecut pragul; nu-i lipsă, ca să ni-o laude nimeni, n'avem trebuință să ne spună că e găzdoaie bună și cu rânduială, mâinile ei harnice se văd pe toate lucrurile din casă. Hainele de pat îi sunt frumos așezate și curate, casa măturată, ferestrele spălate, icoanele de pe perete, masa, scaunele, apoi vasele de apă, oalele, cu un cuvânt toate le ține curate și așezate la loc, cum se zice, casa ei este ca un pahar, nu suferă murdărie pe nimic, căci știe, că murdăria e grețoasă și nesănătoasă.

În astfel de case, îți este plăcere să stai, bărbatul întors dela lucrul câmpului, e cuprins de veselie, cu drag prinde vorbă cu cei din casă, cu soția, copiii săi. Nu-i casă mai scumpă, și mai înveselitoare decât a lui, de aceea nici nu o părăsește ușor, rar se duce la alții în povești, ori la crismă, unde să-și treacă vremea în glume și vorbe nepotrivite, să-și cheltuiască o parte din agoniseala zilei, și pe deasupra, să-și mai strice prin beutura și sănătatea.

De aceea iubite femei și mame, grijii-vă casele, faceți din ele cuiburi de sănătate pentru copii, locuințe plăcute pentru soți, nu uitați că locuința bună lungeste viața, pe când ceea negrijită o scurtează. Deschideți ferestila, ușile mereu, faceți loc luminei soarelui, faceți loc aerului, ca să intre pe ușă și să alunge pe fereastă aerul cel stricat, să scoată de prin colțuri germeii de mucezele, germeii de boale, cari mai adeseori primejduesc viața copiilor, pe cari îi aveți mai dragi, pentru că sunt sânge din sângele și carne din carnea Dvoastră. Roscolți adeseori așternuturile, ca aer curat, lumina de soare să intre și în acelea. Nu uitați că atunci când v'a dat Dumnezeu copii, v'a dat și datoria, datoria de a-i grijii ca ei să fie sănătoși, feriți de boale. Copii grijiiți, și sănătoși sunt mândria și bucuria părinților, fericirea casei, iar mai târziu tovarăși la lucru și sprijin la bătrânețe.

2. **Îmbrăcămintea.** Despre îmbrăcăminte sau haine, nu voi spune multe, cu mulțumire văd, că toți aveți schimburi sau albituri curate și frumoase, așa e și bine, pentru că schimburile curate adaug mult la întărirea și sănătatea trupului. Prin lucrarea zilnică, prin alergarea încoace și încolo, apoi prin asudarea trupului, ele se murdăresc, de aceea trebuie schimbate regulat, în fiecare duminică.

Ca haine, cele mai bune, mai țitoare și mai sănătoase sunt cele făcute din lână.

Hainele de lână, țesute și făcute acasă, așa cum ne-am pomenit din moși și strămoși, sunt cele mai potrivite pentru a ne ocroti și apăra în potrivă frigului. Ele ne scapă de multe junghiuri, de tuse și alte boale grele. Să nu credeți, că faceți cruțare, cum-

părând haine de boltă, nu, acestea pe lângă, că nu sunt așa bune pentru sănătatea trupului, se și strică curând; dar nici nu e cinstă pentru femeie, să-și vîndă lâna, ci să o lucre și să-și îmbrace căsenii

Hainele să fie potrivite cu vremea, nu-i sănătos ca vara, să umblăm cu haine groase, nici pe ploaie și iarna cu haine prea subțiri, pentru că nefiind trupul apărat de ajuns, se recește și bolnăvaște. Hainele umezite de ploaie, să se înșchimbe cu uscate, pentru că umezeala încă pricinuește multe boale.

Să ținem apoi seamă și de încălțăminte, și să grijim mai ales pe timp rece, ca ele să nu fie umede, pentru că unele boale tocmai din răceala dela picioare să nasc.

3. **Hrana.** Mult și-au bătut doctorii capul, că oare azi de ce nu trăiesc oamenii atîta cât au trăit în vremile mai vechi, puținii se află azi printre noi, cari să aibă 80—90 ani. După învățătura sirguicioasă au aflat ei, că de-o parte munca grea, iar de alta hrana prea slabă, sunt de vină, că mulți se sfârșesc, așa zicând în floarea vieții; mai adaug apoi doctorii, că moartea prea de vreme a unora o pricinuește beutura de vinars (rachiu), care le slăiește puterile trupului, mai rău și decât lucrul.

De lucrat, trebuie să lucrăm, pentru că lumea înaintează în toate, și noi avem datoria ca să mergem alături cu ea, ceea ce numai prin lucru putem face.

Trebuie să știm apoi, că prin lucrare neîntreruptă, puterile trupului seacă, slăbesc, mintea chiar, dela o vreme abia se mai poate gândi. Ca să poată dară trupul lucra mai departe, trebuie, să-i întindem izvoară de putere, aceste izvoară sunt mîncarea și beutura. Știți Dvoastră bine, că cel sătul e vesel, plin de putere, lucră ușor și cu spor, pe când cel flămînd, abia să târăie, iar sporul ca în palmă.

Ca să trăim trebuie să mîncăm, asta e zicere veche, dar nu mîncăm numai de aceea, ca să trăim, ci și ca să putem lucra, prin urmare cu cât lucrăm mai mult, cu atît ne trebuie mîncare mai multă. Cel ce poartă plugul, coasa, secera ori sapa, are trebuință de mîncare mai multă și mai bună, decât altul, care păzește vitele ori grijește turma.

Mîncările, cu cari trăim sunt de 2 feluri, unele ca: pâinea, mămăliga, laptele, brînză, cașul, untul, carnea, slîcina, apoi ouăle, fasolea, mazerea și lîntea, sunt hrînitore, împrumută adecă trupului multă putere, îl fac vînjos și tare; pe când altele, ca ceapa, aiul, curechiul, sălata, castraveții, crumpenele și poamele, îl hrînesc puțin și abia îi dau ceva putere; ele singure nici nu îndestulesc trupul, ci mestecate cu cele de mai înainte. Nu sunt îndestulitoare mai ales pentru copii și tineri, cari ce-i drept, nu săvârșesc lucruri grele, cresc însă și de aceea au lipsă de mîncări bune (pîne, mămăligă, lapte, brînză, unt, carne, ouă ș. a.), cari adaug la carnea, oasele și sângele din trupul lor. Copii rău hrîniți, (cu mămăligă și ceapă, oțet, ori borș ș. a.), cresc încet, sunt galbini la față, și fiindcă n'au putere, sunt cercăți de multe boale.

Mâncările hrănitoare, mai au apoi însușirea, că deșteaptă mintea, limpezesc gândirea, ageresc judecata, peste tot îl fac pe om isteț și cu sfat.

Să nu uitați dar, că mâncările hrănitoare, imprumută putere de muncă și că ele lungesc viața.

Veți gândi, apoi da! a trăi bine și noi știm, numai să avem de unde. aveți iubiților, chiar și cel mai sărac, pe câte nu cheltuește, mai pe vinars (rachiu), mai pe tăbac și altele, cari de loc nu adaug la sănătatea nici a lui nici a familiei, de acești bani pentru mâncare, despre care știe, că-i prieste și lui și familiei sale.

Fie însă mâncarea cât de hrănitoare, dacă nu-i făcută cum se cade, nu-i bună și nici sănătoasă; nici mămăliga nu-i bună, dacă-i neșartă, ori gatită din făină stricată, cu atât mai puțin alte mâncări, dacă nu-s făcute cu îngrijire, ori nu-s proaspete.

Trec acum la beutura. Pe lângă mâncare, trupul cere și beutura, foamea și setea sunt surori nedespărțite.

Beutura, ce o pofteste trupul sănătos, este apa curată și proaspătă, cea clocită, de prin bălți, e de tot nesănătoasă, cauzează friguri, lungoare și alte boale grele. După apă bună insetează trupul, pentru că alta beutura, nu-i poate stăpâna setea și nu-l poate răcori.

Apa e singura beutura firească, ea adăpă și celelalte ființe, din ea sug holdele ierburile și pomii, din ea să adăpă animalele. Ca să ajungă la toate făpturile, ni-a dat-o Dumnezeu din belșug, și ni-o dă atunci, când cu puterea sa mare, adună norii și face ca să ploaie.

Murdăria de pe față și mâni, ba de pe trupul întreg, numai cu apă o putem spăla; necurătenii se îngrămădesc și pe dinlăuntru trupului, de unde încă numai apa le poate spăla, apa curată, care revenește și învioșează apoi întreg trupul.

Nu cred să se găsească om, care să-și poată stăpâna setea cu altceva, cu vinars, vin ori bere, nu cred, pentru că legea firei noastre așa cere că apă și numai apă să bem. Când e silit, alege trupul apă și din beutura, dar asta nu-i apă curată, și așa mai mult îi strică decât folosește; pe lângă astfel de apă necurătenii rămân în trup, și cauzează boale.

Dar vinarsul să nu fie oare bun? la întrebarea asta vă răspund cu aceea, ce zic doctorii, oamenii învățați, cari cunosc trupul din fir în păr. Ei zic așa, că vinarsul nu-i bun, strică și oamenilor mari, mai ales însă copiilor și tinerilor, pentru cari e mai rău decât otrava; și înșiră apoi o grămadă de boale îngrozitoare, boale cari le au cei ce beau vinars. Mă bucur că Dvoastră — pe cum am auzit, nu vă înprietiniți cu beutura, înțelepțește faceți, pentru că vinarsul e așa, că omul îl bea, el însă nu se lasă, îi mănă areva, îi ia sănătatea și în schimb îi lasă pe cap sărăcia și boala.

Oamenii mari, fiindcă au trupul încheșat și tare, nu-i simțesc relele decât după mai mulți ani, când ori îi doare inima, ori rânza, rărunchiul, ori resuflă greu, sfârșitul ni-l putem închipui. Tare greșesc părinții, cari îmbie cu vinars și pe copii, pentru că le otrăvesc cu el sângele, oltuesc în trupul lor germeni de boale, cari îi rod, și apropiie de groapă,

în tocmă cum rod vermi merele, făcându-le să cadă de pe pom înainte de vreme. Apa e pentru copii și laptele, iar nu vinarsul. Nu-i bun nici pentru tineri pentru că și pe aceștia îi turbură în totreg trupul, și-i duce la moarte fără vreme.

Unii beau vinarsul, având credința că le face poftă de mâncare și-i întărește, alții — mai ales iarna — cred că îi încălzește, nici una nici alta. Nu face poftă de mâncare, din potrivă o strică, slăbind totodată rânza, astfel, că ea numai cu greu poate mistui; nu are nici putere de întărire, ci îi-o stoarcă și aceea ce o mai ai; în urmă zic doctorii, nu-i adevărat nici aceea că încălzește, tocmă răcește, și de aici vine că mulți, cari beau iarna vinars, ca să se încălzească, amorteșc de el și îngheață. Am cunoscut și eu un om, care își ducea vara la coasă vinars, numai pentru că să se răcorească cu el.

Aceștia am voit iubiților, să vi-le spun, ca auzindu-le, să vă știți păzi sănătatea, și viață lungă să aveți, și multă mângâiere în aceasta biserică, care a-ți ridicat-o întru mărirea lui Dumnezeu. Darul și îndurările Lui, să vă păzească întru mulți ani.

Bibliografie.

A adărut:

Ullranda de *Carmen Sylva*, dramă în două acte, în versuri, traducere de *A. Steuerman*. *Biblioteca pentru toți* No. 275. Prețul 30 de bani.

Frumoasa dramă a M. S. Reginei Elisabeta e una din cele mai puternice creațiuni izvorâte din fantazia nespuse de bogată și frecundă a Augustei scriitoare.

Eroii piesei sunt figuri din timpuri și locuri depărtate; dar pasiunile ce se frământă în sufletele lor, acțiunea pe care o desfășură sunt atât de omenești și de vii, încât ne captivează din primele momente și ne mișcă profund.

Atât pe scenele germane cât și pe acelea românești — la Iași în prezenta M. M. L. L. și apoi la Teatrul Național din București — rolul *Ullrandei*, au fost creat de marea artistă *Agata Bârescu* și a obținut un succes strălucit.

Această carte nu va lipsi de sigur din colecția numeroșilor admiratori ai genialei scriitoare și Reginei *Carmen Sylva*.

De vânzare la toate librăriile din țară. A se cere gratis catalogul complet al acestei Biblioteci la *Librăria Alcalay—București*.

Dr. O. Prohaszka, Episcop. Isus Hristos și viața modernă.

Traducere românească, de
Dr. E. Dăianu.

Vol. de 25 pag. elegant compactat în pânză.

Prețul 1 cor. 50 fil. + 15 fil. porto.

Predicile lui Petru Maior.

(cu litere latine)

Vol. III.

Propovedanii la oameni morți.

Vol. elegant compactat în piele și pânză.

Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Posta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abonamentul dela:

Varadia pe 1906. *Mesteacăn* (Kis nyires) pe 1906. *Szt. Lázár* pe 1905. *Căfelul ung.* pe 1906. *Zau* pe timpul din 1 Iuliu 1905 până în 31/12 1907. *Rîșgor*. Abon. plătit în 22 febr. a. c. a fost pe an 1907. *Dr. E. Orăște* pe 1907 sem. 1 și 2. *Ciugudul de Mureș* pe timp 1 din 1 Iuliu 1905 până în 1 Iuliu 1906. Bine voiiți a ne trimite și pe 1906—1907. *Ludoșul mare* pe 1897. Binevoiiți a solvi și pe anii urmatori. *Dr. Cs. Bogfaldu* pe 1907 pătărul 2-lea. *Chételek* pe 1906 pătărul ultim și 1907 pătărul prim. Rugăm și restul pe 1907. *Mocsár* pe lunile Decembrie 1877 și Ianuarie—Septembrie 1898. Vă rugăm a continua și pe anii urmatori. *Bogata rom.* pe 1907 pătărul al 2-lea. *Proștea mare* pe 1899—1903. *Dubricsony* pe 1/4—1/12 1907. *Petroșeni* pe 1907. *Dumbrăvă* pe 1907. *I. M. Bpsta* pe 1907 sem. 1. *Dr. D. K. Orade* pe 1899 1/5 1902. *Teaca* pe 1896—1905. V-am împlinit dorința; dar așteptăm pe viitor plățirea regulată în fiecare an, cum și restul anilor 1906—7. *Gyó Szt. Miklós* pe 1/4—3/9 1907. *Fumidooara* pe 1907. *Mineșul de Câmpie* pe 1905. *Lita română* pe 1906. *Homorod* pe 1906. *Berivoiul mare* pe 1906. *Bernadea* pe 1907. *Telciu* pe 1904 și 1905. *Girólt* pe 1906. *A. S. Orade* pe 1906. *Aranyos-Megyes* pe 1906. *Papfalva* din 1/4 1905—1/4 1907. *B. Monor* pe 1906. *Drágh* pe 1906. *Spring* pe 1903—1906. *Almașul mare* pe 1907. *Săvestreni* pe 1906. *Er-Tarosa* pe timpul din 1 Sept. 1903 până în 1 Sept. 1905. *Cuhea* pe 1903 sem. 2 și 1904 sem. 1. Vă rugăm și pentru restul anilor urmatori. *Drămbar* pe 1906. *Gătos-Petri* pe 1906. *And P. Banya* pe 1/5 1901—1/5 1902. Vă rugăm și pentru anii urmatori. *Sân-iacob de Câmpie* pe 1899. Rugăm a ne trimite prețul și pe anii urmatori. *Toarcia* pe timpul din 1 Iulie 1898 până în 1 Iuliu 1900. *Piățica* din 1900 s'a socotit pe anul 1897 până în 1 Iulie 1898. *Mocod* pe 1905. Vă rugăm și pentru anii urmatori. *Simând* pe 1901. Binevoiiți a ne trimite prețul foalei și pe anii 1902—1907. *Mirislău* pe 1905. *Porumbacul infer.* pe 1900. Rugăm și pentru restul *Lumperd* pe 1907. *Dr. C. M. Năstăud* pe 1904. *Răvășel* pe 1907 sem. 1. *Sermășel* pe 1907 întreg. *Căpușul de Câmpie* pe 1907. *Betfia* pe 1907. *Cioara* pe 1/11 1906—1/5 1907. *Ileni* pe 1907. *Mășeș-Sângeorgiu* pe 1905 sem. 2 și 1906 semes. 1.

FISCHER + COMP. NAGYENYED.

PEPINERIE-DEPOMI-SIVITE

32.000
PRUNIDE
BISTRITA.

100.000
CELE MAITINE
VITE PENTRU
SPALIERE.

150.000 POMI RODITORI
1.000.000 SUJETE
1000.000 PLANTE PENTRU GARD VIU
ARBORI DE PROMENADA, ARBORI
DE ORNAMENT, ROZE, FRUCTE CU
BOABA, CONIFERI ETC.

1 MILION ALTOAE DE VITE,
VITA DE VIIE EUROPEANASI
AMERICANĂ CU SI
FĂRĂ RĂDĂCINĂ.

At. M. Mariapocs pe 1907 sem. 2. Leta-mare pe 1907 sem. 1. Bogata rom. pe 1907 Iuliu—Septembrie. Dr. V. P. Cluj pe 1907 sem. 1. Gildu pe 1899 sem. 1. Vă rugăm și pentru restanța anilor următori. Sibiu pe 1907 sem. 2. G. V. Eger pe 1907 sem. 2. I. H. Gherla pe 1907 sem. 2. I. I. Gherla pe 1907 sem. 2.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
p. redacție respnz.: Augustin Gruția.

Licitațiune minuendă.

Comuna bisericească greco-catolică din Riușior dă în întreprindere prin licitațiune minuendă publică Duminecă în 29 Septemvrie st. n. a. c. la 2 oare p. m. la oficiul parohial renovarea bisericii pe baza preliminarului de spese, prețul după preliminar e de 6912 coroane și 90 fileri.

Licitanții au să depună un vadiu de 5% din suma de licitare, ofertele închise în plic provăzute cu timbru de 1 coroană au să se trimită Oficiului parohial până la timpul indicat.

Comitetul parohial își rezervă dreptul a da în întreprindere renovarea aceluia pe care îl va alege comitetul.

Pentru licitant contractul are valoare ~~indată~~ după subscriere, iar pentru comuna bisericească numai după aprobarea aceluia din partea Prea Veneratului Conzistor Mitropolitan.

Preliminarul de spese se poate vedea ori și când în cancelaria parohială.

Riușior în 8 Septemvrie 1907.

Entemiu Boeriu,
preot gr. cat.

(34)1-1

Recomandată de cei mai buni medici.

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștința Onoratului Public că
singur eu pot servi cu apa de:

RÉPÁTI

cea mai excelentă și sănătoasă
apă minerală.

BLAJ,

SALAMON SINBERGER.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

Recomandată de cei mai buni medici.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine
rugăciuni către Preasf. Năs-
cătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Dracul în școală.

Povestire populară.
Tradusă după Bolondoa
de
Augustin Paul.

Prețul 1 cor. 50 fil.

Iuliu Herzlinger

BLAJ, str. bisericii reformate nr. 101.

Recomandă **magazinul său de lemne** bine asortat cu lețe, scânduri, căpriori, grinzi, lemne de foc și țigle

în diferite dimensiuni
cu prețurile cele mai moderate.

Cu toată stima:

Iuliu Herzlinger.

(36) 1-3.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

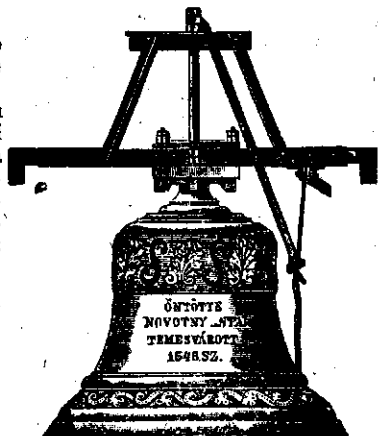
(27) 10-53

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 9-52

intemeiată la anul 1868

în Sibiu, strada Cîsnădiei nr. 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nătrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

în toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termen fix, asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală
Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: 90,981.088 coroane. capitale asigurate asupra vieții: 9.125.898 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,077,788.78 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,568,863.37 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cîsnădiei nr. 5 etagin I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

Sz. ERZ. 1907 SZEP 22. K. H. mell.

Augustin Gruția